

ците, защото при такова условие закона за подобрене положението им би трябвало да се преименува на закон за бедните, а не за опълченците."¹⁸ С текста на протестното писмо са запознати и други клонове на Българското централно опълченско дружество в страната и се приканват те също да вземат отношение по законите в закона несъответствия.¹⁹

Дългът към паметта на загиналите опълченци и "нравственото им издигане" е другата страна от дейността на Поборническо-опълченското дружество в Русе и е в основата на ежегодните празници, които организира. То определя 18 юни - деня на стъпването на опълченските дружини на родна земя, за свой патронен празник и всяка година през август се включва в общонационалните тържества за отбелязване паметта на загиналите опълченци в боевете при Шипка. По традиция на тях присъстват живите опълченци от Русе и Русенско, канят се гости и от други градове. За случая градът е украсяван с много знамена и зеленина. Такова е и тържеството, проведено на 13 август 1889 г. На него присъстват делегации от Свищов, Севлиево, от други български селища, а опълченските дружества от Варна, Брезово, Сливен, Шумен и София изпращат поздравления. Тържеството започва с литургия и панахида в съборната църква "Св. Троица". Топовни гърмежи и военен парад пред Окръжното управление засвидетелстват признателността към бойните заслуги на опълченците в Освободителната война. Деловата част на празника включва посещения и на частни домове на заслужили дейци на националноосвободителното движение. В листата на посетените е и домът на "стария войвода Панайот Хитов, гдето се казаха много речи".²⁰ Традицията е спазена и през следващите години. Младите българи имат възможността да се докоснат до дейците на една величава епоха.

През 1890 г. Русенското опълченско дружество пристъпва към реализиране на старо свое намерение: "... да въздигне Паметник в гр. Русе за спомен на падналите Поборници и опълченци за освобождението на България."²¹ Решението е взето на общо събрание на дружеството, проведено през същата година. Но осъществяването му върви трудно. Проектът за паметника най-напред е изпратен за утвърждаване от княз Фердинанд, почетен председател на дружеството. Получено е министерско разрешение за събиране на доброволни пожертвования, които да обезпечат строителния процес. Русенското градско общинско управление също се включва. В заседание, проведено на 7 март 1896 г., то постановява: "... позволява въздигането на опълченският паметник в градската градина, гдето се намери за най-добре."²² В разходната част от бюджета на градското управление всяка година се предвиждат суми в размер на 3 000 лева с нарочната цел - строителство на паметника.²³ Наемател по строителството става Стойчо Р. Кефсизов, опълченец, дългогодишен член на настоятелството на Поборническо-опълченското дружество в Русе, "човек с известна енергия, решителен и от сърце предаден на делото".²⁴ Стойността на строителните дейности достига до 150 000 лева. До издигането на паметника високо над околните постройки и превръщането му в емблема на града минават много години на усилен труд. Тържественото откриване на паметника става през август